

ДУК «ГРОДЗЕНСКАЯ АБЛАСНАЯ
НАВУКОВАЯ БІБЛІЯТЭКА ІМЯ Я.Ф.КАРСКАГА»

Адзел краязнаўства

КРАЯЗНАЎЧЫ КАЛЯНДАР НА 2019 ГОД

У 2019 годзе спаўняецца:

975 гадоў з часу першага верагоднага ўпамінання ў пісьмовых крыніцах **Навагрудка**, горада, цэнтра раёна (пад 1044).

630 гадоў з часу першага ўпамінання **Гродзенскага фарнага касцёла Прачыстай Божай Маці (фара Вітаўта)** у грамаце яго заснавальніка вялікага князя літоўскага Вітаўта (1389).

610 гадоў з часу ўстанаўлення запаведнага рэжыму **Нацыянальнага парка “Белавежская пушча”**, дзяржаўнай прыродаахоўнай установы, якая ўключана ЮНЕСКА ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны чалавецтва (Камянецкі, Пружанскі і Свіслацкі раёны; 1409).

450 гадоў з часу першага ўпамінання ў пісьмовых крыніцах **г. п. Краснасельскі Ваўкавыскага раёна** (1569).

430 гадоў з часу стварэння **Гродзенскай эканоміі**, феадальнай каралеўскай (велікакняжацкай) гаспадаркі ў ВКЛ (1589–1796).

310 гадоў з часу ўзвядзення будынка **Гродзенскай аптэкі-музея**, помніка архітэктуры барока, які ўваходзіць у комплекс Гродзенскага кляштара езуітаў (1709).

310 гадоў з пачатку дзейнасці **калегіума езуітаў у в. Жодзішкі Смаргонскага раёна** (1709–1773).

280 гадоў з дня нараджэння **Трэмбецкага Станіслава** (1739 – 1812), польскага паэта, драматурга, перакладчыка, сакратара апошняга караля Рэчы Паспалітай С. А. Панятоўскага. У 1795-1797 гг. жыў у Гродне.

260 гадоў з дня нараджэння **Дэшнер Саламеі** (1759 – 1809, Гродна), польскай актрысы драмы і оперы, рэжысёра, антрэпрэнёра. З 1794 г. жыла ў Гродне, дзе стварыла першы пастаянны тэатр у 1802 г.

260 гадоў з дня нараджэння **Серафімовіча Фердынанда** (1759 – 1812), педагога, асветніка, выкладчыка рыторыкі і этыкі ў Шчучынскай піярскай школе.

250 гадоў з пачатку дзейнасці **Гродзенскага тэатра Тызенгаўза**, оперна-балетнай трупы, аднаго з самых высокапрафесійных калектываў ВКЛ (1769 – 1780).

250 гадоў з дня нараджэння **Шульца Міхала** (1769 – 1812), літоўскага і беларускага архітэктара. Па яго праекту пабудаваны палац Агінскіх у в. Залесе Смаргонскага раёна, распрацаваны праект гімназічнага комплексу ў Свіслачы.

230 гадоў з дня нараджэння **Карчэўскага Вінцэнта** (Вікенцій Восіпавіч; 1789, Гродзеншчына – 1832), астранома, матэматыка, асветніка, магістра філасофіі.

210 гадоў з дня нараджэння **Аўгусціновіча Тамаша Мацвеевіча** (1809 – 1891), беларускага падарожніка, геабатаніка, урача. У 1830 г. скончыў Свіслацкую гімназію. Удзельнічаў у навуковых экспедыцыях, прысвечаных даследаванню флары Беларусі, Украіны, Сібіры, Далёкага Усходу.

190 гадоў з дня нараджэння **Бянецкага Юльяна Феліксавіча** (1829, Гродна – 1903, Гродна), беларускага ўрача-гуманіста, грамадскага дзеяча. Займаўся дабрачыннай дзейнасцю, актыўна ўдзельнічаў у рабоце Таварыства ўрачоў Гродзенскай губерні, гарадской санітарна-выканаўчай камісіі.

180 гадоў з пачатку дзейнасці **Аўгустоўскага канала**, помніка гідратэхнічнага будаўніцтва на тэрыторыі Польшчы і Гродзенскага раёна, аб'екта воднага турызму (Гродзенскі раён і Польшча; 1839).

180 гадоў з часу заснавання **метэаралагічнай станцыі Гродна** (1839).

175 гадоў з дня нараджэння **Касцялкоўскай-Зындарм Вільгельміны** (1844, Гродна – 1926), польскай пісьменніцы, перакладчыцы, літаратуразнаўца, публіцыста.

160 гадоў з дня нараджэння **Бяляўскага Восіпа Фаміча** (1859 – 1935), беларускага рэвалюцыянера-народніка, дзеяча польскага нацыянальнага руху. Вёў сацыялістычную прапаганду ў Гродне.

150 гадоў з дня нараджэння **Багдановіч Марыі Апанасаўны** (1869 – 1896, Гродна), педагога, літаратара, маці беларускага паэта Максіма Багдановіча.

150 гадоў з дня нараджэння **Кашуцкай Людвікі** (1869, в.Поплава Шчучынскага раёна – 1928), польскага грамадска-культурнага дзеяча, пісьменніцы, педагога.

140 гадоў з дня нараджэння **Піліпава Івана** (сапр. Нялепка Язэп Піліпавіч; каля 1879, в. Парэчча Гродзенскага раёна – пасля 1920), беларускага пісьменніка, публіцыста, перакладчыка.

140 гадоў з дня нараджэння **Рольніка Іосіфа** (1879, в. Вялікія Жухавічы Карэліцкага раёна – 1955), яўрэйскага паэта.

140 гадоў з дня нараджэння **Стэмпнеўскага Эдуарда Іпалітавіча** (1879 – 1944), грамадскага дзеяча, аптэкара, правізара. У 1906-1922 г. узначальваў фарную аптэку ў Гродне. У 1922-1927 гг. займаў пасаду прэзідэнта Гродна.

140 гадоў з дня нараджэння **Ярашэвіча Альбіна Мацвеевіча** (1879, Гродзенская губерня – 1946), беларускага каталіцкага багаслова, грамадскага дзеяча. Быў настацелем фарных касцёлаў у Ваўкавыску (1927-1937) і Гродне (1937-1945).

130 гадоў з часу заснавання ААТ “**Гродзенскі лікёра-гарэлачны завод**” (Гродна; 1889).

130 гадоў з дня нараджэння **Шазара Шнеўра Залмана** (сапр. Рубашаў Залман; 1889, г.п. Мір Карэліцкага раёна – 1974), дзяржаўнага і палітычнага дзеяча, пісьменніка, публіцыста, гісторыка літаратуры, Прэзідэнта Ізраіля (1963-1973).

120 гадоў з дня нараджэння **Кусявіцкага Машэ** (1899, Смаргонь – 1966), яўрэйскага хазана, спевака (тэнар).

120 гадоў з часу першага ўпамінання аб ужыванні **электраэнергіі ў Гродне**, калі на шоўкапрадзільнай фабрыцы Г. Роднера была ўведзена ў эксплуатацыю дынама-машына (1899).

110 гадоў з пачатку дзейнасці нелегальнага **Гродзенскага гуртка беларускай моладзі** (1909 – 1914).

110 гадоў з дня нараджэння **Крыўца Сяргея Міхайлавіча** (1909, в. Дубна Мастоўскага раёна – 1945), беларускага паэта, удзельніка рэвалюцыйна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі.

110 гадоў з дня нараджэння **Станкевіч Зінаіды** (1909 – 1988), беларускага грамадскага дзеяча, педагога, магістра батанікі. Настаўнічала ў Шчучыне і Навагрудку.

100 гадоў з пачатку дзейнасці **Гродзенскага драматычнага гуртка грамады беларускай моладзі** пад кіраўніцтвам П. Мядзёлкі (1919 – 1914).

100 гадоў з дня нараджэння **Ждановіча Васіля Сцяпанавіча** (1919 – 1994), беларускага партыйнага і савецкага дзеяча. У 1965-1969 гг. – першы сакратар Карэліцкага райкама КПБ.

90 гадоў з часу заснавання ААТ **“Лідская абутковая фабрыка”** (1929).

90 гадоў з дня нараджэння **Русіна Міхаіла Мацвеевіча** (1929 – 1982), беларускага матэматыка, педагога. У 1956-1982 гг. працаваў у Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Я. Купалы.